

Säkerhetshantering i arbetet

Åsa Ek

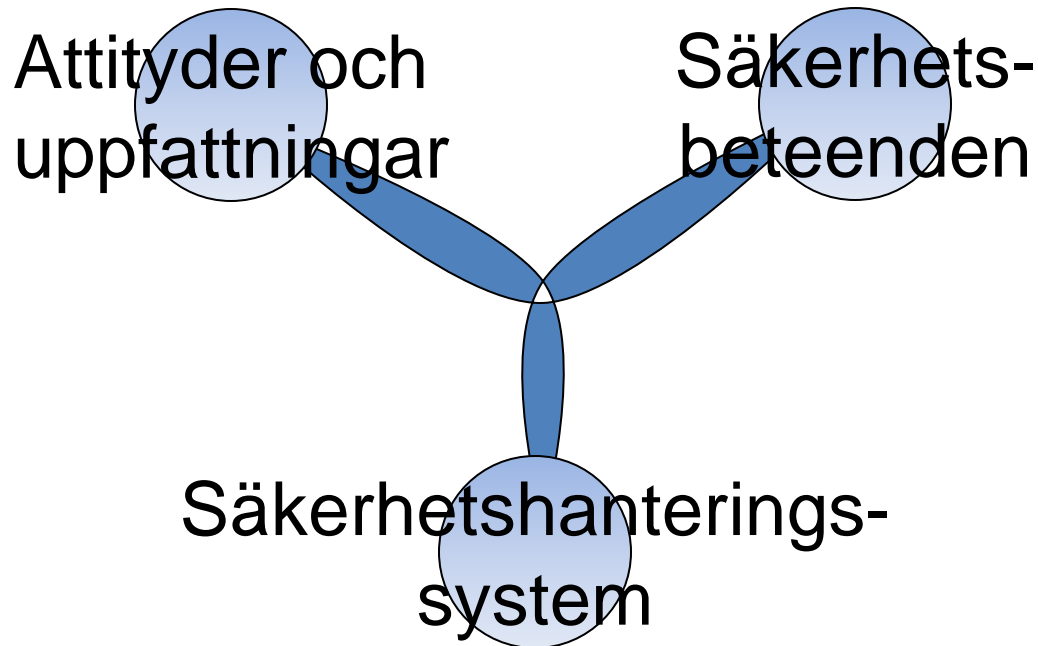
Institutionen för Designvetenskaper
Lunds Tekniska Högskola

Metalund kontaktdag 110523

- Syftet med säkerhetshanteringsystem
 - Uppnå strukturerat och standardiserat sätt att arbeta (använda reaktiva och proaktiva metoder)
 - Hitta risker och systemsvagheter (hitta och fylla igen hålen)
 - Uppnå förbättrad säkerhetskultur

Säkerhetskulturens tre ben

Forskning visar att verksamheter som arbetat fram en välfungerande proaktiv arbetsmiljö- och säkerhetshantering kan uppvisa minskat antal arbetsrelaterade olyckor och incidenter.

4 kritiska komponenter i en säkerhetskultur

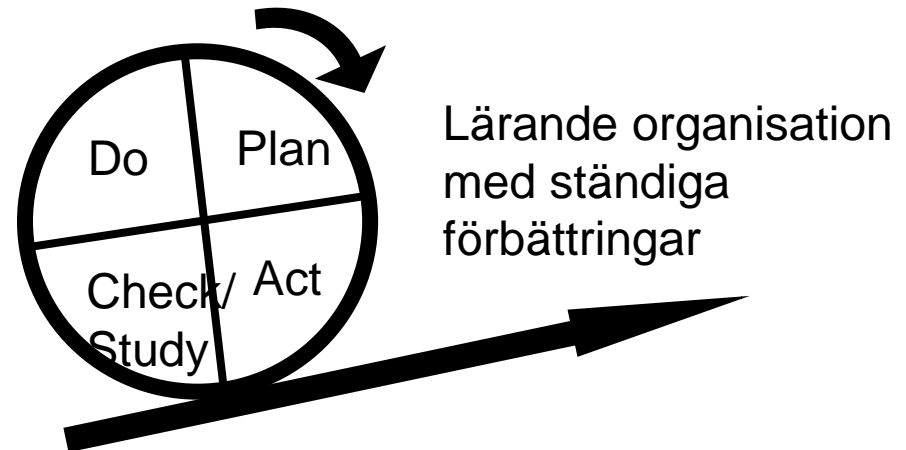
(Reason, 1997)

Proaktiv inriktning →

Informerad organisation(/kultur) = En säkerhetskultur

Informerad kultur → 'Samla rätt sorts information' (om människa, teknik, organisation, miljö)

- Lärande
- Rapportering
- Rättvisa
- Flexibilitet

För utveckling av en god säkerhetskultur och proaktivt riskförebyggande arbete behövs

Engagerad ledning

- skapa rätt förutsättningar
- utveckla plattform för säkerhetsarbete
 - visioner o värderingar
 - mål/aktiviteter
 - övergripande strategi i arbetsmiljöarbetet

För utveckling av en god säkerhetskultur och proaktivt riskförebyggande arbete behövs

Delaktighet

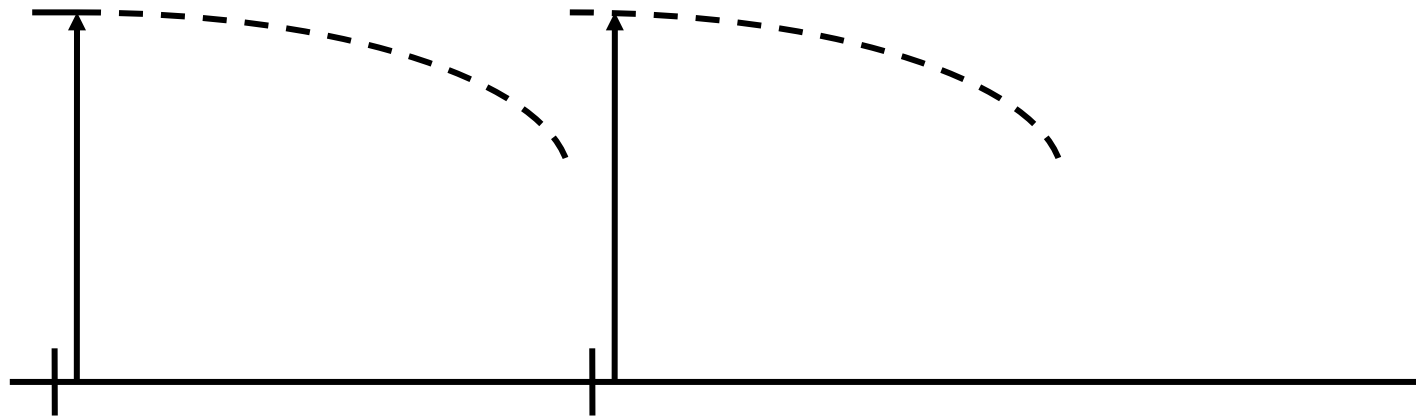
- främja individens motivation att arbeta säkert
- kompetensutveckling
- individuella handlingsplaner

I säkerhetskritiska verksamheter med få incidenter och extremt få allvarliga olyckor kan det ske en (omedveten) försämring av säkerhetsmedvetande och säkerhetsåtgärder, speciellt när kraven på ökad produktion ökar.

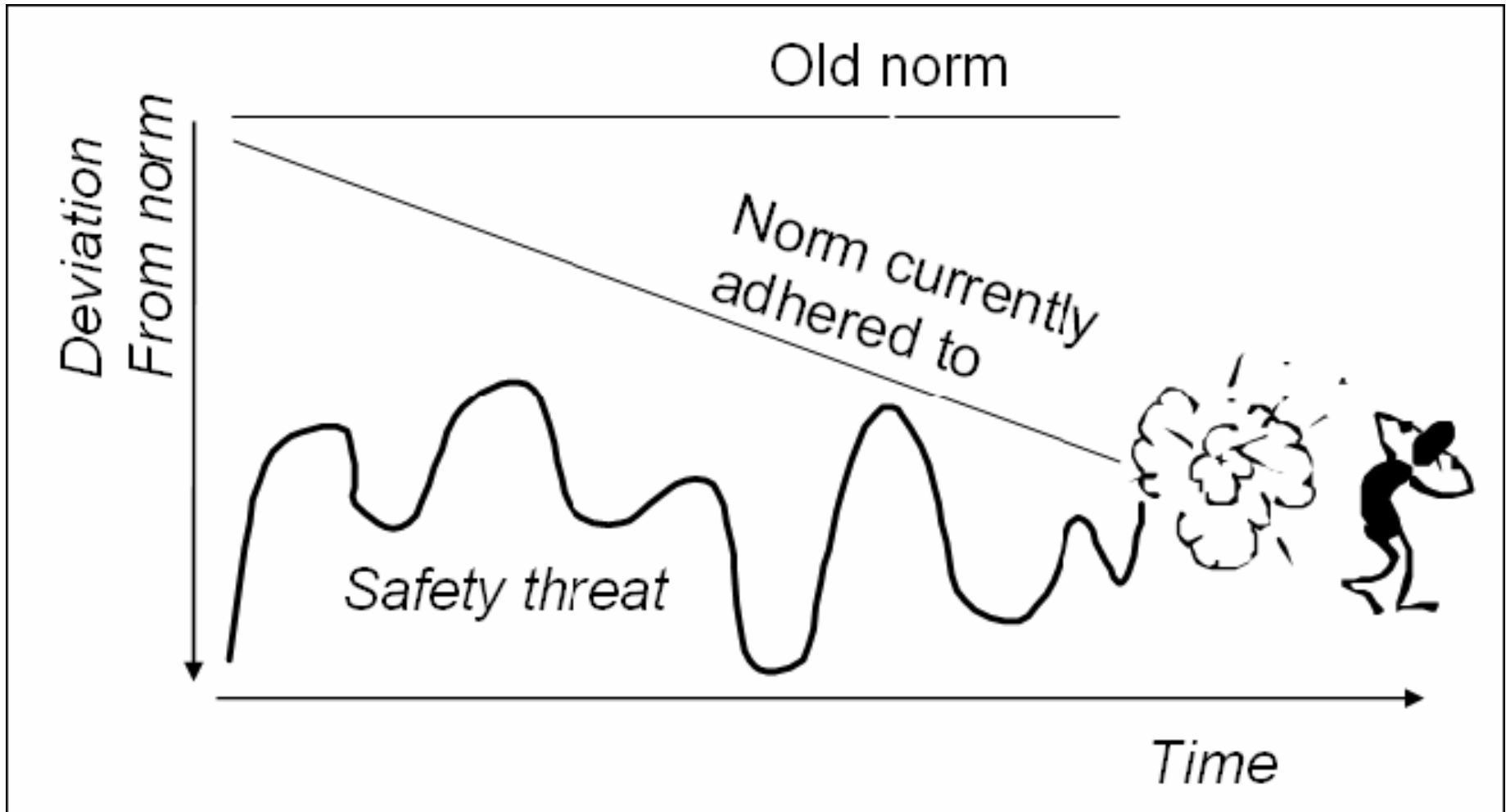
Hur kan man identifiera den fallande säkerhetsnivån?

Säkerhetsnivå

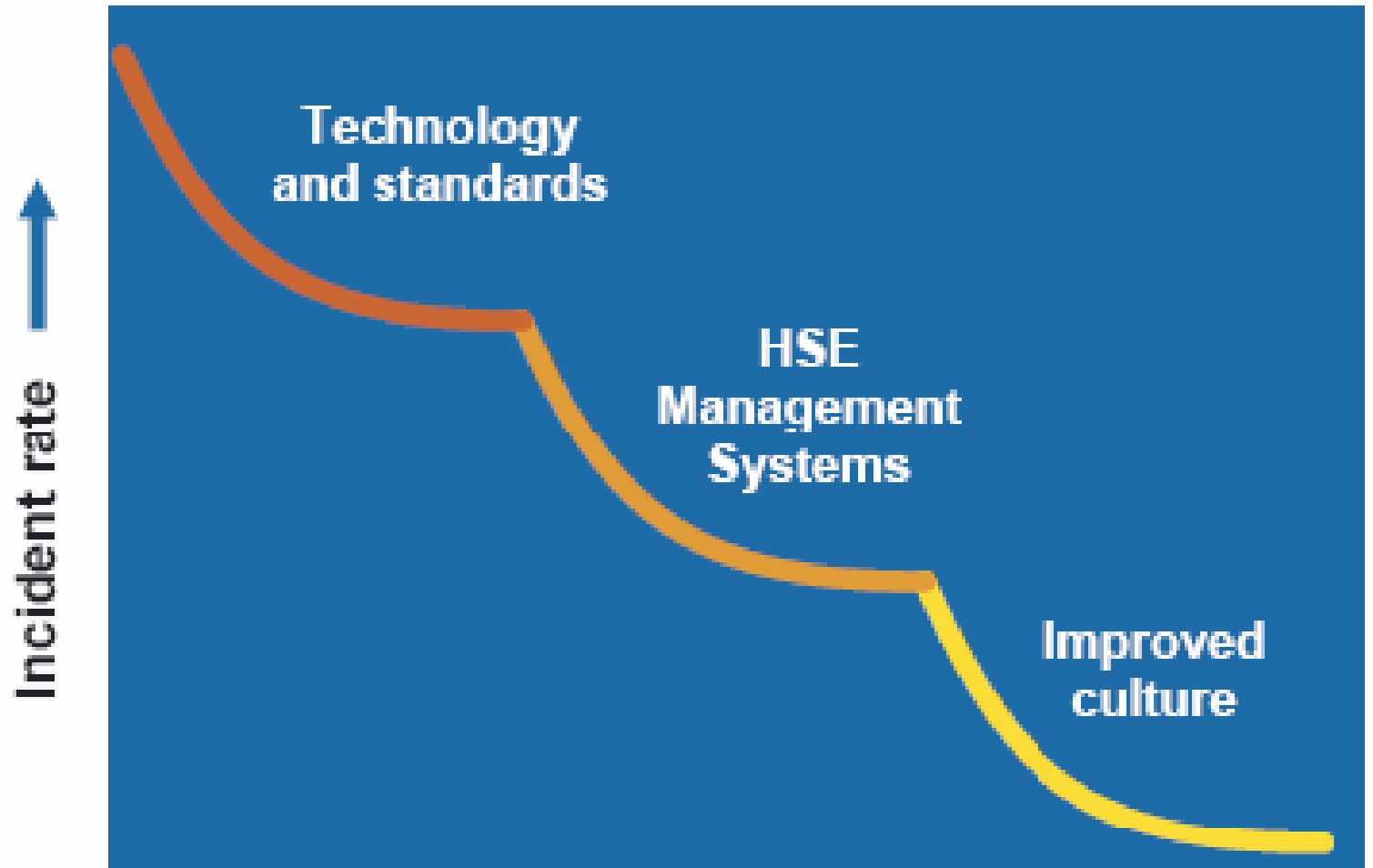

Negativa
händelser

'Drift into failure'

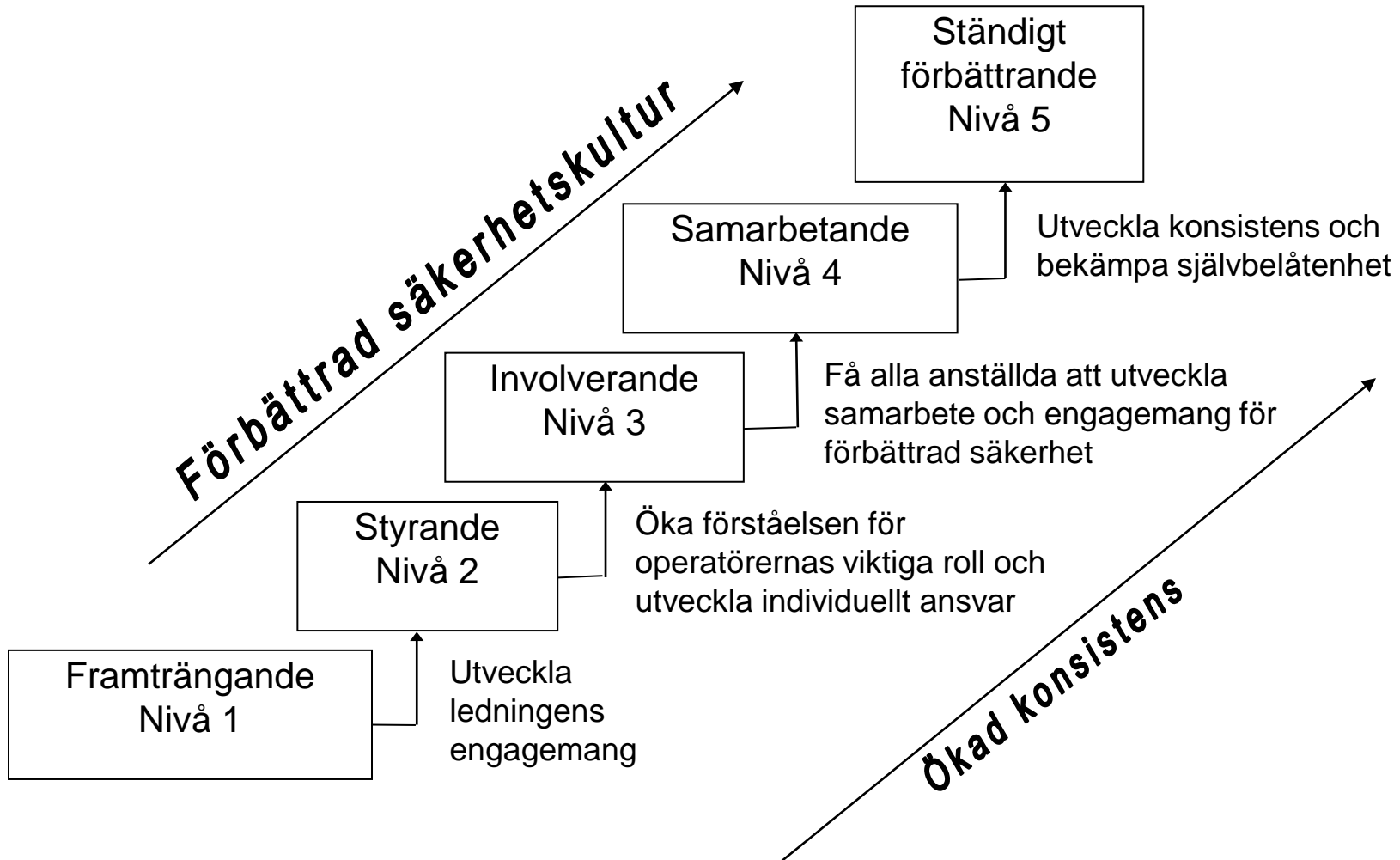

Utveckling av säkerhet

Mogenhetsnivåer

Mognadsmodell för säkerhetskultur (Fleming)

Projekt

Lärande från incidenter för säkerhet inom farliga verksamheter (LINS)

Anders Jacobsson, Åsa Ek, Roland Akselsson, EAT, LTH; Kurt Petersen, Brandteknik och Systemsäkerhet, LTH; Marcus Börjesson, Ann Enander, Ledarskap och Management, Försvarshögskolan

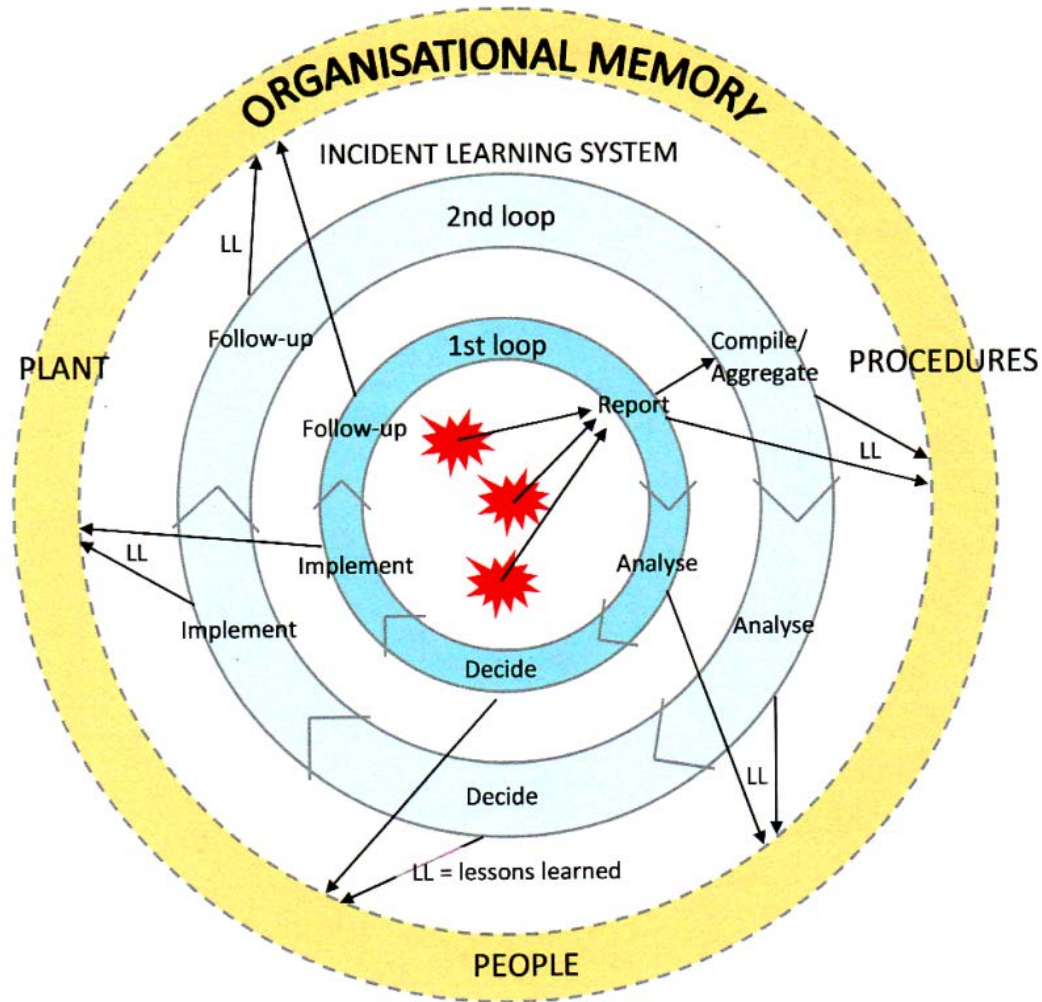
Studie av lärandet inom processindustrin: 6 industrier inom kemi, läkemedel, papper, energi

Centrala frågor i projektet:

- Har vi en effektiv hantering av de incidenter som rapporteras i vårt system? Fungerar de olika stegen i lärcykeln effektivt?
- Hur mycket lär vi oss av de incidenter som rapporteras i förhållande till vad som potentiellt går att lära sig av dem? Vilken lärandenivå ligger vi på och vilken skulle vi kunna ligga på?
- Rapporterar vi de incidenter som är värda att rapportera? Vad är tröskeln för rapportering? Hur stort är mörkertalet?

- Analys av incidenter utifrån företagens incidentdatabaser (ca 2000 incidenter)
- Utvecklat verktyg för att utvärdera lärandet från incidenter
 - Effektiviteten i lärcykeln
 - Lärandenivån
 - Tröskel för rapportering
 - Mörkertal

Lärcykeln för incidenter (Anders Jacobsson, 2011)

Utvärdering av stegen i lärcykeln

Text Rapportering

2 (Poor) 4 (Fair) 7 (Good) 10 (Excellent)

Omfattning

Kvalitet

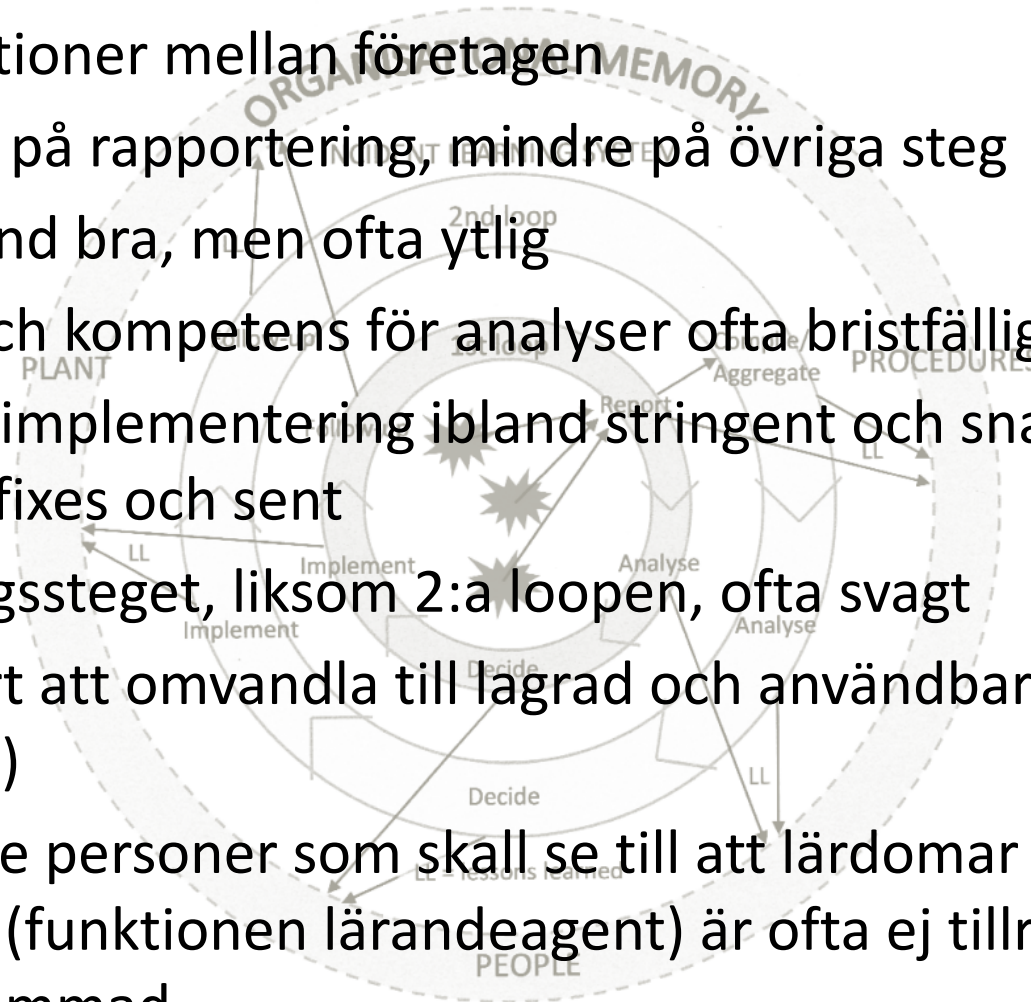
Tid

Informationsspridning

Aktör

Resultat kring effektiviteten

- Stora variationer mellan företagen
- Stort fokus på rapportering, mindre på övriga steg
- Analys ibland bra, men ofta ytlig
- Resurser och kompetens för analyser ofta bristfälliga
- Beslut och implementering ibland stringent och snabbt, men ofta quick-fixes och sent
- Uppföljningssteget, liksom 2:a loopen, ofta svagt
- Verkar svårt att omvandla till lagrad och användbar lärdom (till org minnet)
- Den eller de personer som skall se till att lärdomar skapas från incidenten (funktionen lärandeagent) är ofta ej tillräckligt uppmärksammas.

Utvärdering av lärandenivån (dels verklig, dels potentiell)

- Verktyg som bedömer nivån utifrån
 - 'Geografisk' applicering av lärdomen
 - Grad av organisatoriskt lärande
 - Hur länge effekten av lärandet 'sitter i'

Nivå 0 – V

Utvärdering av lärandenivån

- Genomsnitt för de 6 företagen

Nivå	% av incidenterna	
0	25%	(0-45)
I	50	(30-75)
II	18	(10-35)
III	6	(1-20)
IV	1	(0-5)
V		

Verkligt/potentiellt i %: 45, 48, 57, 36, 58, 86

Rimliga tal för hur många rapporter- värda incidenter som inträffar (Tröskel för rapportering och för mörkertal)

- Verkliga tal för rapporterade incidenter (per anställd och år):

1.6 2.3 0.7 0.3 0.1 0.6

- Hur många borde man ha om allt rapporterades?

5 3 2 2 0.75 0.75

- Rimligt inom processindustrin: 1-3 rapporter per anställd och år

- Handledning för lärande

'Att lära stort från små incidenter'

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
hemsida <https://www.msb.se/>

Nystartat projekt
Elolyckor i arbetet- förbättrat
olycksförebyggande arbete på arbetsplatser
Arbets- och miljömedicin, EAT

Projekt: Elolyckor i arbetet

- Intensiva kampanjer för en ökad säkerhet drivs av arbetsgivare liksom facken inom elbranschen.
- 'fram till utgången av 2012 minst halvera antalet medlemmar som under ett år råkar ut för strömgenomgång' Sv Elektrikerförbundet
- 100 elolycksfall/år som lett till sjukskrivning (stort mörkertal)

Syfte – 1) få ökad kunskap om förebyggande risk- och säkerhetsarbete i branschen, 2) utarbeta rekommendationer tillsammans med elbranschen

Projekt: Elolyckor i arbetet

- Analysera olyckshändelser för bakomliggande orsaker (ISA databas)
- I sju företag studera: säkerhetskultur, säkerhetsarbete, rutiner vid uppföljning av olyckor, hur företagen använder Företagshälsovårdens resurser vid inträffad arbetsplatsolycka.
- Återkoppling av resultat till företag och till projektets referensgrupp.

Planerat projekt

Strategies to motivate
proactive management
of health and safety
work environment in
construction

EAT, Arbets- och
miljömedicin,
Byggproduktion, Psykologen

Projekt i byggbranschen

Syfte

- Studera arbetsmiljö- och säkerhetsarbete i olika branscher för att fånga best practices och drivkrafter.
- Anpassa funna kunskaper och metoder till byggbranschens förhållanden (ta fram ett verktyg)
- Testa verktyget i ett byggföretag.